

РЕАКЦІЯ НА ПОДІЇ У СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ ТА ЕКОНОМІЦІ

ЗА 21-25.01.2019.

ПІДПИСАННЯ УКРАЇНОЮ УГОДИ ПРО ЗОНУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ІЗРАЇЛЕМ

Резюме

Незважаючи на географічну віддаленість, Ізраїль – особливий партнер України на близькосхідному напрямку. Динаміка двосторонніх відносин України з Ізраїлем є вищою, ніж з більшістю інших країн Близького Сходу, Африки та навіть деяких країн-членів ЄС.

21 січня 2019 р. Україна та Ізраїль підписали Угоду про зону вільної торгівлі, значення якої наразі важко переоцінити, особливо враховуючи той факт, що у ЗВТ була зацікавлена передусім Україна, яка має позитивне торгівельне сальдо.

Метою її укладення є створення правових підстави для лібералізації ринків промислових та сільськогосподарських товарів сторін. Ця угода відкриває ізраїльський ринок для готової української продукції, сприятиме збільшенню обсягу торгівлі та інвестиційної співпраці. Україна також вкрай зацікавлена у отриманні ізраїльських технологій інтенсивного с/г виробництва, які можуть суттєво посилити позиції України як виробника і експортера аграрної продукції.

Хоча над угодою працювали майже 8 років, серйозний рух вперед відбувся в останні 2 роки саме завдяки Президенту Порошенку, при якому інтенсивність співпраці зросла в рази.

З огляду на досвід та технологічні можливості Ізраїлю у сфері національної безпеки та оборони, окрім економічної співпраці, перспективним виглядає подальше поглиблення співпраці, яка посилить спроможність нашої держави у відбитті гібридної та збройної агресії Росії. З цієї точки зору, важливим є те, що 22 січня 2019 р. в ході офіційного візиту до держави Ізраїль міністр оборони України Степан Полторак підписав Меморандум про співпрацю між ДК «Укроборонпром» та Elbit Systems Ltd, яка є провідною ізраїльською (та й світовою) компанією з розробки і модернізації різних видів озброєння.

В історичних долях українського і єврейського народів є багато спільного: українці, як і євреї, впродовж століть були позбавлені можливості створити власну державу, були розсіяні по багатьох країнах світу, зазнали жахливих втрат під час сталінських репресій та Другої світової війни.

Зворотнім боком таких тісних зв'язків є, як і випадку з Росією, Польщею чи Угорщиною, є спільна історія, яка має і низку трагічних сторінок. У колективній пам'яті ізраїльтян Україна асоціюється з єврейськими погромами.

Окрім різниці позицій щодо близькосхідного конфлікту, «больові точки» історичної пам'яті обох народів стають додатковим джерелом напруженості, яка може бути використана для того, аби «вбити клин» між двома державами та завадити взаємовигідній співпраці двох країн в економічній та безпековій сферах.

Серед інших больових точок – по-перше, прояви антисемітизму (реальні або вигадані) в Україні, які, як показує практика, доволі часто тиражуються окремими ізраїльськими ЗМІ, залежними від російського капіталу. По-друге, питання трудової міграції з України до Ізраїлю, частина якої є нелегальною (хоча протягом останніх років ситуація поступово спрямовується в правове русло).

Для запобігання негативним сценаріям варто створити двосторонні інституційні механізми по відповідних сферах. Наприклад, в історичній сфері можна використати приклад українсько-польського форуму істориків для забезпечення постійного та, наскільки це можливо, неупередженого діалогу щодо Голокосту, Голодомору та інших важливих сторінок спільної історії.

Україні також потрібно виробити інформаційні та дипломатичні механізми упередження демаршів з боку Ізраїлю шляхом інформування керівництва цієї держави щодо позиції нашої держави з певних питань та мотивації голосування.

**РЕАКЦІЯ НА ПОДІЇ У СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ ТА ЕКОНОМІЦІ
ЗА 21-25.01.2019.
ПІДПИСАННЯ УКРАЇНОЮ УГОДИ ПРО ЗОНУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ
З ІЗРАЇЛЕМ**

21 січня 2019 р. Україна та Ізраїль підписали Угоду про зону вільної торгівлі.¹

Церемонія підписання в Єрусалимі транслювалась в прямому ефірі українських телеканалів. На церемонії були присутні президент України **Петро Порошенко** та прем'єр-міністр Ізраїлю **Беньямін Нетаньягу**.²

У рамках візиту Президент України Петро Порошенко провів переговори з Президентом Держави Ізраїль **Реувеном Рівліном**³, зі Спікером Кнесету Держави Ізраїль **Юлієм Едельштейном**⁴ та ін.

Значення цієї Угоди наразі важко переоцінити. Метою її укладення є створення правових підстав для лібералізації ринків промислових та сільськогосподарських товарів сторін. **Ця угода відкриває ізраїльський ринок для готової української продукції** (сировина і с/г продукція надходили і раніше). З моменту набуття чинності угоди будуть скасовані ввізні мита для близько 80 % українських промислових товарів. Також завдяки скасуванню близько 70 % ввізних мит на ізраїльську промислову продукцію стане можливим високотехнологічний інвестиційний імпорт.⁵

Угода з Ізраїлем сприятиме збільшенню обсягу торгівлі та інвестиційної співпраці. Якщо, за підсумками 2016 р. Україна експортувала до Ізраїлю товарів на \$488,5 млн, то в 2017 р. ця цифра становила вже \$604,6 млн.

¹ <https://www.facebook.com/skubiv/posts/1881975211925066>

² Україна та Ізраїль підписали Угоду про зону вільної торгівлі // <https://www.pravda.com.ua/news/2019/01/21/7204443/>

³ Президент України провів переговори з Президентом Держави Ізраїль // <https://israel.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/70026-president-of-ukraine-held-negotiations-with-the-president-of-the-state-of-israel>

⁴ Президент України зустрівся зі Спікером Кнесету Ізраїлю // <https://israel.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/70030-president-of-ukraine-met-with-the-speaker-of-the-knesset-of-israel>

⁵ Україна та Ізраїль підписали угоду про зону вільної торгівлі // <https://tyzhden.ua/News/224850>

У ЗВТ була зацікавлена передусім Україна, яка має значне позитивне торговельне сальдо. За 11 місяців 2018 року експорт до Ізраїлю перевищив \$535 млн. При цьому імпорт ізраїльських товарів за 11 місяців 2018 р. склав \$186 млн.⁶ Ізраїль забезпечує до 50 % своїх потреб у зернових, олії, молочних продуктах, кормах для тварин завдяки закупівлям в Україні.⁷ Багато українських заводів, які експортують продукти до Ізраїлю вже отримали сертифікат кошерності. Наприклад, кошерною є вся продукція Укрспирту.⁸

Україна також вкрай зацікавлена у отриманні ізраїльських технологій інтенсивного с/г виробництва, які можуть суттєво посилити позиції України як виробника і експортера аграрної продукції. У той час як ізраїльський фермер в середньому виробляє продукцію, достатню для харчування 95 осіб, в Україні цей показник – 15, вшестеро менше. Як вважають експерти, на першому етапі варто очікувати збільшення українського експорту (насамперед, аграрного), а вже згодом – створення нових спільних виробничих ліній.⁹

Окрім того, з 1 січня цього року Україна набула членства в Пан-Євро-Мед,¹⁰ що дозволяє нашій країні створити трикутник вільної торгівлі ЄС – Україна – Ізраїль. «Це означає, що українські виробники зможуть імпортувати сировину та матеріали з Ізраїлю, переробляти їх в Україні та експортувати з пільговою ставкою мита до ЄС», – пояснив перший віце-прем'єр-міністр України С.Кубів.¹¹

⁶ Степан Кубів підписав Угоду про вільну торгівлю з Ізраїлем // <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=611315c1-defd-4179-8cb7-3a72ec6942be&title=StepanKubivPidpisavUgoduProVilnuTorgivliuZlзраїлем>

⁷ Угода про вільну торгівлю з Ізраїлем відкриє ринок для готової продукції з України // <https://hromadske.ua/posts/uhoda-pro-vilnu-torhivliu-z-izrailem-vidkryie-rynok-dlia-hotovoi-produktsii-z-ukrainy>

⁸ Кошерна Україна: як подолати дефіцит // <http://forbes.net.ua/ua/lifestyle/1392946-kosherna-ukrayina-yak-podolati-deficit>

⁹ Складнощі, незрозуміння та перспективи: аудит україно-ізраїльських відносин // <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/05/25/7066208/>

¹⁰ Більше, ніж ЗВТ. Що дасть Україні участь у Пан-Євро-Мед // <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/12/22/7059293/>

¹¹ Степан Кубів підписав Угоду про вільну торгівлю з Ізраїлем // <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=611315c1-defd-4179-8cb7-3a72ec6942be&title=StepanKubivPidpisavUgoduProVilnuTorgivliuZlзраїлем>

Тому не дивно, що **над угодою працювали майже 8 років, а її обсяг сягає 1500 сторінок.**¹² Українська делегація провела 7 раундів переговорів.¹³ Але **основна робота над нею відбувалася останні два-три роки.** Інтенсивність двосторонніх контактів сягнула піку у 2016 р. Тоді Україну відвідали президент Ізраїлю Реувен Рівлін, спікер Кнесету Юлій Едельштейн (вперше за 20 років), а президент Петро Порошенко зустрівся з прем'єр-міністром та за сумісництвом міністром закордонних справ Ізраїлю Біньяміном Нетаньягу в Єрусалимі.¹⁴

За словами заступника посла Держави Ізраїль в Україні **Еміля Бен Нафталі**, серйозний рух вперед відбувся в останні два роки «завдяки прем'єр-міністру Нетаньяху, президенту Порошенку, віце-прем'єр-міністру Кубіву і міністру економіки Коену, які зрозуміли важливість цього договору». За очікуваннями ізраїльської сторони, завдяки цьому договору, на першому етапі (у найближчі 5 років) торгівля між двома країнами збільшиться щонайменше на 15 % і це тільки перший етап. У разі розширення його дії на сферу послуг, зокрема ІТ, обсяги торгівлі зростуть ще більше. З Ізраїлю надходитиме пластмаса, гума, медичне обладнання, хімікати, фрукти та овочі: фініки, авокадо, хурма, соки. З України – пшениця і аграрні продукти, олія, метали і товари для промисловості.¹⁵

Завершенню переговорів та підписанню угоди сприяла і європейська інтеграція України, а саме підписання з ЄС Угоди про асоціацію та вступ у дію економічної її частини. Ізраїлю теж стала потрібна ЗВТ з Україною, адже основним конкурентом їхніх товарів в Україну став експорт у нашу

¹² Угода про вільну торгівлю між Україною та Ізраїлем зробить життя людей наших країн кращим – Президент // <https://israel.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/70033-the-free-trade-agreement-between-ukraine-and-israel-will-make-the-lives-of-our-people-betterpresident>

¹³ Степан Кубів підписав Угоду про вільну торгівлю з Ізраїлем // <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=611315c1-defd-4179-8cb7-3a72ec6942be&title=StepanKubivPidpisavUgoduProVilnuTorgivliuZlrailem>

¹⁴ Складнощі, незрозуміння та перспективи: аудит україно-ізраїльських відносин // <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/05/25/7066208/>

¹⁵ Що змінить підписання угоди про ЗВТ з Ізраїлем // <https://embassies.gov.il/kyiv/NewsAndEvents/Pages/FTA-UA-Israel-changes.aspx>

країну з ЄС, який вже отримав перевагу на українському ринку після старту економічної частини Угоди про асоціацію.¹⁶

22 січня 2019 р. в ході офіційного візиту до держави Ізраїль Міністр оборони України **Степан Полторак** підписав Меморандум про співпрацю між ДК «Укроборонпром» та Elbit Systems Ltd, яка є провідною ізраїльською (та й світовою) компанією з розробки і модернізації різних видів озброєння. Документ визначає подальший розвиток спільних проектів за такими напрямками: системи забезпечення зв'язку, спостереження та розвідки для Сухопутних та Повітряних сил, повітряно-рятувальне обладнання, радіолокаційні станції, обладнання для захисту портів, модернізація бронетанкової техніки. Меморандумом передбачено, що реалізація подальших проектів відбуватиметься з використанням механізмів обміну технологіями та практичним досвідом застосування нових озброєнь.¹⁷

У Міністерстві оборони України заявили, що розглядають можливість відправки військовослужбовців Збройних сил України на навчання до Ізраїлю; цього питання торкнувся міністр оборони Степан Полторак під час відвідування Академії забезпечення безпеки та антитерористичної діяльності (IMI Academy).¹⁸

У новітній історії держава Ізраїль визнала незалежність України однією з перших – 25 грудня 1991 р. Дипломатичні відносини були встановлені 26 грудня 1991 р.

Внаслідок кількох хвиль еміграції українського єврейства після розпаду Радянського Союзу між Україною та Ізраїлем зберігаються тісні міжлюдські контакти.

¹⁶ Тарасенко Н. Українсько-ізраїльські відносини: перспективи потепління у 2017 році [Електронний ресурс] / Н. Тарасенко // Україна: події, факти, коментарі. – 2017. – № 4. – С. 50–56. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr4.pdf>

¹⁷ Україна розвиватиме співпрацю з Ізраїлем у сфері безпеки та оборони // <https://israel.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/70080-ukrajina-rozvivatime-spivpracyu-z-izrajilem-u-sferi-bezpeki-ta-oboroni>

¹⁸ У Міністерстві оборони розглядають можливість направити українських військових на навчання до Ізраїлю // <https://www.unian.ua/politics/10417950-u-ministerstvi-oboroni-rozglyadayut-mozhlyvist-napraviti-ukrajinskih-viyskovih-na-navchannya-do-izrajilyu.html>

Зараз, за словами прем'єр-міністра Ізраїлю **Бін'яміна Нетаніягу**, євреї України складають значну частину населення Ізраїлю, а в Україні існує велика єврейська громада – четверта за величиною в Європі.¹⁹

Сьогодні в Ізраїлі проживає понад 500 тисяч вихідців з України, переважна більшість яких переїхала до Ізраїлю у 1990-х рр.; в країні нараховується близько 30 земляцьких об'єднань євреїв-вихідців з України. Серед тих, хто переїхав до Ізраїлю, нараховується приблизно 35 тисяч етнічних українців – членів змішаних сімей, які є громадянами Ізраїлю і постійно проживають в Ізраїлі.²⁰

За неофіційними даними ділової ради «Україна-Ізраїль», в Україні щодня перебувають по роботі, а також як члени сімей близько 40 000 громадян Ізраїлю.²¹

Обсяг прямих ізраїльських інвестицій в економіку України станом на 01.04.2018 становив \$55,2 млн дол., що складає 0,1 % від загального обсягу прямих іноземних інвестицій залучених в українську економіку. Основні ізраїльські інвестиції в економіку України були у сфері фінансової та страхової діяльності – 27,7 %; операцій з нерухомим майном – 22,7 %; будівництво – 11,4 %; промисловість – 4,8 % та у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 6,9 %.²²

Історія взаємовідносин двох народів сягає тисячолітньої давнини. В історичних долях українського і єврейського народів є багато спільного: українці, як і євреї, впродовж століть були позбавлені можливості створити власну державу, були розсіяні по багатьох країнах світу, зазнали жахливих втрат під час сталінських репресій та Другої світової війни.

¹⁹ Угоду про ЗВТ між Ізраїлем та Україною підписано //

<https://embassies.gov.il/kyiv/NewsAndEvents/Pages/Israel-Ukraine-free-trade-agreement-signed-in-Jerusalem.aspx>

²⁰ Політичні відносини між Україною та Ізраїлем // <https://israel.mfa.gov.ua/ua/ukraine-il/diplomacy>

²¹ Україна-Ізраїль: чверть століття ділових відносин // <http://forbes.net.ua/ua/nation/1424029-ukrayina-izrayil-chvert-stolittya-dilovih-vidnosin>

²² Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Ізраїлем // <https://israel.mfa.gov.ua/ua/ukraine-il/trade>

Між двома країнами існує ціла низка пов'язуючих ланок – релігійних, етнічних, історичних, тощо. Значна кількість представників політичної еліти Ізраїлю мали українське походження – в Ізраїлі це президенти і прем'єр-міністри Іцхак Бен-Цві, Ефраїм Катцир, Моше Шарет, Леві Ешкол, Гольда Меїр, нинішній спікер Кнесету Юлій Едельштейн. Україна є місцем зародження хасидського руху та місцем паломництва послідовників цадика Нахмана, похованого в Умані. Своєю чергою, Ізраїль також був і залишається місцем паломництва українських християн.

Зворотнім боком таких тісних зв'язків є, як і випадку з Росією, Польщею чи Угорщиною, є спільна історія, яка має і низку трагічних сторінок. У колективній пам'яті ізраїльтян Україна асоціюється з єврейськими погромами чи Голокостом.²³

Значний резонанс в Україні²⁴ викликав виступ президента Ізраїлю **Реувена Рівліна** на спеціальному пленарному засіданні Верховної Ради України з нагоди 75-й річниці трагедії Бабиного Яру **27 вересня 2016 р.**²⁵ У цьому виступі він звинуватив українців і ОУН у вбивствах євреїв під час Другої світової війни і повторив радянський міф про участь українських націоналістів у Голокості.²⁶ «Багато пособників злочину були українцями.

²³ Складнощі, нерозуміння та перспективи: аудит україно-ізраїльських відносин // <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/05/25/7066208/>

²⁴ Герашенко: президент Ізраїлю "некоректно оцінив" роль ОУН // https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2016/09/160928_herashchenko_israel_comment_hk; Про мудрість президентів, Бабин Яр та ОУН // <https://www.radiosvoboda.org/a/28018500.html>; Політики не повинні втручатися в історію – історики про виступ президента Ізраїлю // <https://www.radiosvoboda.org/a/28022991.html>; Плювок в обличчя Україні: реакція істориків на виступ президента Ізраїлю // <https://glavcom.ua/news/plyuvok-v-oblichchya-ukrajini-reakciya-istorikiv-na-vistup-prezidenta-izrajilyu--374853.html>; Не руйнуйте українсько-єврейського порозуміння, президенте Рівлін! // <https://ua.krymr.com/a/28023002.html>; Безпрецедентна ганьба: президент Ізраїлю під овації нардепів принизив українців // https://vgolos.com.ua/articles/bezpretsedentna-ganba-prezydent-izrajilyu-pid-ovatsiyi-nardepiv-rpnyuzuv-ukrayintsiv_228749.html; Опрацювання минулого в Україні - суперечки навколо виступу Рівліна в Раді // <https://www.dw.com/uk/опрацювання-минулого-в-україні-суперечки-навколо-виступу-рівліна-в-раді/a-35923595>; Єврей з Івано-Франківська вибачився перед українцями за виступ президента Ізраїлю // https://kurs.if.ua/news/yevrey_z_ivanofrankivska_vybachyvsa_za_vystup_prezydenta_izrajilyu_44757.html; Бабин Яр і «провина» українців. Як президент Ізраїлю виявився заручником радянських стереотипів // <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/babyn-yar-i-provyna-ukrayinciv>

²⁵ Президент Рівлін виступив у Верховній Раді // <https://embassies.gov.il/kiev/NewsAndEvents/Pages/PresidentRivlinUkraine2016.aspx>

²⁶ "Дивитися російське ТБ шкідливо": Президенту Ізраїля жорстко відповіли про участь українців у Голокості // <https://tsn.ua/ukrayina/divitisya-rosiyske-tb-shkidlivo-prezidentu-izrajilya-zhorstko-vidpovili-pro-uchast-ukrayinciv-u-golokosti-754825.html>

І серед них особливо виділялися бійці ОУН, які знущалися з євреїв, убивали їх та в багатьох випадках видавали німцям», - заявив тоді Рівлін.²⁷

Ізраїльський історик **Шимон Редліх**, який сам вижив у Голокості завдяки допомозі української селянки, яка ризикувала своїм життям і життям двох своїх малолітніх дітей, вважає, що ізраїльський президент потрапив під вплив негативних стереотипів щодо українців, які існують в ізраїльському суспільстві. В інтерв'ю Радіо Свобода американський історик **Тімоті Снайдер** сказав, що, на його думку, неправильно виділяти українців як колаборантів в окрему групу, бо так вчиняли люди, незалежно від своєї національності.²⁸

Натомість німецький політолог **Андреас Умланд**, коментуючи у розмові з DW критику з боку української влади та істориків щодо того, що твердження президента Ізраїлю базуються на радянській пропаганді, каже: загалом у трактуванні дій ОУН пропаганда дійсно має місце. Водночас він вважає звинувачення ізраїльського президента виправданими, вказуючи на наявність незалежних від радянської чи російської пропаганди західних академічних досліджень, які говорять про антисемітизм в ОУН (УПА).²⁹

Надії на зміни породжувала зміна посла Держави Ізраїль в Україні. 23 жовтня минулого року Президент України Петро Порошенко прийняв вірчі грамоти у новопризначеного посла в Україні з Держави Ізраїль **Джоела Ліона**.³⁰

Джоель Ліон не типовий дипломат, ортодоксальний єврей, більше того, – рабин.³¹ Посол неодноразово підкреслював дружній характер взаємовідносин двох країн. «Ми бачимо наші двосторонні відносини

²⁷ У єврейського народу довга історія, яка пов'язує його з Україною. Президент Ізраїлю Реувен Рівлін виступив у Верховній Раді України // <https://ua.112.ua/mnenie/u-ievreiskoho-narodu-dovha-istoriia-iaa-poviazuie-ioho-z-ukrainoiu-341896.html>

²⁸ Політики не повинні втручатися в історію – історики про виступ президента Ізраїлю // <https://www.radiosvoboda.org/a/28022991.html>

²⁹ Опрацювання минулого в Україні - суперечки навколо виступу Рівліна в Раді // <https://www.dw.com/uk/опрацювання-минулого-в-україні-суперечки-навколо-виступу-рівліна-в-раді/a-35923595>

³⁰ Зустрічайте нового посла Держави Ізраїль в Україні // <https://embassies.gov.il/kyiv/NewsAndEvents/Pages/NewIsraeliAmbassador.aspx>

³¹ Новопризначений посол Ізраїлю Джоель Ліон розповів про плани роботи в Україні // <https://www.youtube.com/watch?v=ECcIbgTA-U>

дружніми, не тримаємо під столом невирішені питання, намагаємося обговорювати все. Я вважаю, що саме так мають вчиняти друзі: уміти обговорювати все, навіть якщо це боляче. Наші відносини надзвичайно добрі, ми співпрацюємо в багатьох сферах».³²

У той же час 13 грудня 2018 р. посол Ізраїлю в Україні Джоел Ліон різко відреагував³³ на рішення Львівської облради проголосити 2019 р. роком одного з лідерів українського націоналістичного руху ХХ ст. Степана Бандери³⁴. За його словами, це «прославляння тих, хто безпосередньо брав участь у жахливих антисемітських злочинах, допомагає боротися з антисемітизмом та ксенофобією». «Україна не повинна забувати про злочини, скоєні проти українських євреїв, і жодним чином не відзначати їх через вшанування їх виконавців», – додав посол.³⁵

Як зазначає Катерина Зарембо, **ключовим викликом для двосторонніх відносин і водночас одним з головних очікувань двох держав з обох боків є голосування в міжнародних інституціях.** При цьому переслідування власних національних інтересів, а також залежність від ширшого геополітичного контексту не завжди дозволяє країнам послідовно виступати союзниками, а подекуди породжує взаємну недовіру і погіршення відносин.³⁶ Так, з 5 важливих для України голосувань в ООН 2014-2016 рр. Ізраїль 4 рази не брав участі у голосуванні.³⁷

У свою чергу, Київ намагається не солідаризуватися з жодною зі сторін арабо-ізраїльського конфлікту, причинами чого є «особливе партнерство» з Ізраїлем, з одного боку, та великий арабський ринок, з іншого. Двоїстість

³² Посол Ізраїлю: Відносини між Україною та Ізраїлем надзвичайно добрі // <https://tyzhden.ua/News/224850>

³³ Посол Ізраїлю шокований вшануванням Бандери на Львівщині // <https://www.unian.ua/politics/10376397-posol-izrajilyu-shokovaniy-vshanuvannyam-banderi-na-lvivshchini.html>

³⁴ На Львівщині 2019 рік проголошено роком Бандери та ОУН // <https://www.unian.ua/society/10372659-na-lvivshchini-2019-rik-progolosheno-rokom-banderi-ta-oun.html>

³⁵ <https://www.facebook.com/IsraelinUkraine/posts/1938361936211572>

³⁶ Зарембо Катерина. Аудит зовнішньої політики: Україна – Ізраїль. Дискусійна записка. – К.: Інститут світової політики, 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Audyt-zovnishnoyi-polityky_Ukr_Yzrayl_ukr_inet.pdf

³⁷ Бриман Ш. Україна-Ізраїль: обмін ляпасами // Новое время, 25.12.2016 //

<http://nv.ua/ukr/opinion/briman/ukrajina-izrajil-obmin-ljapasami-358033.html>

позиції України посилюється тим, що Україна намагається координувати свою позицію щодо близькосхідного конфлікту також з США та ЄС, які зараз мають різні точки зору на нього.

Ось чому такого **резонансу набув дипломатичний скандал між Україною та Ізраїлем у грудні 2016 р.**³⁸ Тоді відносини між двома країнами сягнули критичної межі у зв'язку з позицією України під час голосування в Раді Безпеки ООН по резолюції 2334 про становище на Близькому Сході, яка закликала Ізраїль припинити будівництво поселень на палестинських територіях.³⁹ Тоді з 15 членів Ради Безпеки ООН 14, включно з Україною, проголосували за резолюцію, і тільки США утрималися, але при цьому не скористалися своїм правом вето.

Нюанс в тому, що за кілька днів цього, **19 грудня 2016 р.**, Ізраїль підтримав запропоновану Україною резолюцію Генасамблеї, відповідно до якої Росія визнається державою агресором, а Крим – тимчасово окупованою територією. Тому таке голосування України в Ізраїлі сприйняли, як ляпас. Обурення у спостерігачів викликало і те, що Україна проголосувала разом з Росією.⁴⁰

Таке голосування України в ООН викликало багато критики з різних боків.

Ізраїль різко відреагував на це голосування. Прем'єр-міністр Ізраїлю **Біньямін Нетаньяху** дав вказівку всім своїм міністрам не здійснювати візити до країн, які проголосували проти Ізраїлю в Раді безпеки ООН, протягом найближчих трьох тижнів.⁴¹ Заборона стосувалася і України.

Прем'єр-міністр України **Володимир Гройсман** навіть змушений був перенести запланований раніше візит до Ізраїлю.⁴²

³⁸ Українсько-ізраїльські відносини: перспективи потепління у 2017 році // http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2704:perspektivi-pokrashchennya-vidnosin-mizh-ukrajinoyu-ta-izrajilem&catid=8&Itemid=350

³⁹ Resolution 2334 (2016) // <https://www.un.org/webcast/pdfs/SRES2334-2016.pdf>

⁴⁰ Україна vs Ізраїль: зрозуміло про скандал і як він вплине на двосторонні відносини // https://24tv.ua/ukrayina_vz_izrayil_zrozumilo_pro_skandal_i_yak_vin_vpline_na_dvostoronni_vidnosini_n764505

⁴¹ Нетаньягу заперити міністрам летать в "нехорошие страны" // <http://9tv.co.il/news/2016/12/25/236423.html>

⁴² Ізраїль образився на Україну через голосування в ООН // <http://forbes.net.ua/ua/news/1426104-izrayil-obrazilvsya-na-ukrayinu-cherez-golosuvannya-v-oon>

Доцент кафедри культурології НаУКМА **Ігор Лосєв** виправдовує дії Ізраїлю щодо Палестини, та вважає, що таке голосування України підривало можливості налагодження тісніших партнерських стосунків з Ізраїлем, який «надає Україні реальну допомогу в протистоянні агресії (це військово-технічна допомога, експертна, політична, це лікування поранених українських військових)» та готовий був визнати Голодомор геноцидом українського народу. На його думку, втративши Ізраїль як союзника, Україна навряд чи отримає допомогу і солідарність з боку арабського світу, частина якого давно зорієнтована (ще з радянських часів) на Москву, а друга частина не вбачає в Україні ніяких своїх геополітичних інтересів. Ба більше, у такому голосуванні, він побачив «нелогічність і непослідовність у зовнішній політиці України, пов'язані з відчутним браком у неї концептуальних основ».⁴³

Багато українських експертів вважали, що Україна мала принаймні утриматися при голосуванні.⁴⁴

Натомість, **МЗС України** зазначав, що Україна, як і інші постійні й непостійні члени РБ ООН, а також генеральний секретар ООН, неодноразово засуджувала поселенську діяльність Ізраїлю, оскільки вона суперечить міжнародному праву. визначальним при виробленні позиції України став «послідовний курс на забезпечення дотримання норм міжнародного права всіма його суб'єктами».⁴⁵

У світлі ситуації з Кримом голосування України «проти» чи «утрималася» було б негайно використано Російською Федерацією в якості «прецеденту» і виправдання власної окупації півострова у всіх міжнародних інстанціях. Україна фактично погодилася б з можливістю іншими країнами захоплювати чужі землі. Після цього апелювати на

⁴³ Україна, Ізраїль та Польща. Суперечності зовнішньої політики Києва // <https://www.radiosvoboda.org/a/28243604.html>

⁴⁴ <https://www.facebook.com/vasyl.filipchuk.7/posts/10206216753658008?pnref=story>;
<https://www.facebook.com/vitalii.kulik/posts/1392869394097335?pnref=story>;

⁴⁵ Коментар МЗС України стосовно позиції делегації України під час розгляду резолюції РБ ООН 2334 щодо становища на Близькому Сході // <https://mfa.gov.ua/ua/press-center/comments/6689-komentar-mzs-ukrajini-stosovno-poziciji-delegaciji-ukrajini-pid-chas-rozglyadu-rezolyuciji-rb-oon-2334-shhodo-stanovishha-na-blizykomu-skhodi>

міжнародній арені щодо анексованого Криму і окупованих територій Донбасу було б складно.⁴⁶

Тому ближчими до істини виявилися ті експерти, хто вважав, що для обох країн краще не роздмухувати цю ситуацію, детально розібратися, зважити всі обставини, витримати певну паузу і повернутися на трек нормального розвитку і будівництва відносин, виробивши стратегію на майбутнє. Тому вже **24-26 січня 2017 р.** в Києві пройшов четвертий раунд переговорів між Україною та Державою Ізраїль щодо укладення угоди про вільну торгівлю, раніше перерваних згаданим вище скандалом.⁴⁷

У той же час Україна висловлює підтримку народу Ізраїлю після ракетних обстрілів терористами ХАМАС сектору Газа, які несуть смертельну небезпеку життю цивільного населення.⁴⁸

Ризики

Необхідність вибудовувати власну історичну політику і політику пам'яті в умовах гібридної війни з РФ, та одночасно зберігати ефективні і конструктивні відносини з партнерами, є для України серйозним випробуванням, і не лише у відносинах з Ізраїлем.

- Не виключені періодичні загострення в цій сфері, через внутрішньополітичну кон'юнктуру обох країн.
 - Ймовірним також є використання третьою стороною наявних «больових точок» в історичній пам'яті обох народів для того, аби «вбити клин» між двома державами та завадити взаємовигідній співпраці двох країн в економічній та безпековій сферах.
- **До таких загострень слід особливо бути готовими у передвиборчий період, в який вступила Україна 31 грудня минулого року.**

⁴⁶ Дипломатичний скандал з Ізраїлем: чому Київ не міг проголосувати інакше // <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/12/26/7059445/>

⁴⁷ Україна й Ізраїль відновили переговори про ЗВТ // <http://forbes.net.ua/ua/news/1427371-ukrayina-j-izrayil-vidnovili-peregovori-pro-zvt>

⁴⁸ Коментар МЗС України щодо ескалації ситуації довкола сектора Газа // <https://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/68492-komentar-mzs-ukrajini-shhodo-jeskalaciji-situaciji-dovkola-sektora-gaza>

- Можливе використання антисемітських тем та гасел певними політичними силами – для мобілізації власного електорату.
 - Не можна виключати і свідоме привнесення таких тем у публічний простір з метою створенню видимості домінування антисемітських настроїв у сучасному українському суспільстві, яке буде використовуватися російською пропагандою для західної аудиторії.
 - Не виключені сплановані провокації, заяви, дії, які підливатимуть масла у вогонь цієї теми. Світова спільнота дуже уважно слідкує за будь-якими проявами вандалізму чи насильства на ґрунті антисемітизму в Україні, і кожен такий випадок стає резонансним та впливає на міжнародний імідж країни.
- Такі інциденти мають першочергово й об'єктивно розслідуватися, а винні – притягуватися до відповідальності, щоб виключити можливості звинувачень України та українців в антисемітизмі.

Крім теми антисемітизму, можлива експлуатація теми трудової міграції з України до Ізраїлю – у т.ч. нелегальної трудової міграції.

- Зважаючи на геополітичний вплив Росії в цьому регіоні, очікуються спроби Росії схилити позиції Ізраїлю на свій бік (наприклад, визнати окупацію Криму, обмежити співпрацю з Україною, передусім в оборонній сфері⁴⁹), у т.ч. з використанням тиску та шантажу ситуацією в Сирії, наявністю своєї військово-морської бази в Східному Середземномор'ї, та/або пропозицій щодо співпраці в економічній сфері, у т.ч. енергетичному секторі.

Аверічева О.С., Горобчишина С.А., Кисельов С. С.,
Кордун О.О., Ясинська Л.А.
аналітично-інформаційний відділ
Національний інститут стратегічних досліджень
лютий 2019 р.

⁴⁹ Россия хочет уговорить Турцию и Израиль признать присоединение Крыма // <https://newdaynews.ru/crimea/652130.html>